

Institut Escola La Mina, connectat amb l'entorn per a la igualtat d'oportunitats

Marta del Campo Casals

A FONTS...

Educació 360

Acció comunitària



El projecte educatiu de l'Institut Escola La Mina contempla la dimensió social i educativa de l'aprenentatge connectant l'activitat del centre a l'entorn. La generació d'expectatives positives, la introducció de noves metodologies, la participació de les famílies i el treball en xarxa al barri esdevenen eixos centrals que permeten avançar en la igualtat d'oportunitats per a tots els infants i joves del territori.

▣ **PARAULES CLAU:** Institut escola, participació, aprenentatge, igualtat d'oportunitats, comunitat educativa, entorn, cohesió social.

▶ «Estem molt emocionats, també nerviosos, perquè tot surí bé», deia el José, un dels alumnes de segon d'ESO i responsable del projecte La Milla de la Mina, una cursa organitzada durant el segon trimestre de curs i celebrada el passat 11 d'abril amb la participació de tota la comunitat educativa. La seva companya Lorena hi afegia que era molt important per al grup haver organitzat la Milla, un esdeveniment molt gran. La Sandra, també del grup organitzador, es mostrava sorpresa i deia: «Fa molt de temps que hi treballem. Estic molt orgullosa del que hem fet i que tingui una aplicació real». ▶

El sentiment d'aquests nois i noies expressa de manera clara i propera com es



La Milla de la Mina, categoria primària

Monica Das Neves (Projecte Adolescència, el taló d'Aquil les)

A FONTS...

pot avançar cap a l'èxit educatiu i la cohesió social treballant per projectes i des d'un aprenentatge globalitzat, autèntic, vivencial i significatiu, lligat a l'entorn.

El dia que es va celebrar la Milla va ser molt important per a l'Institut Escola La Mina, un dia ple d'il·lusió, compromís i entusiasme, per al barri i per al municipi. Ens va permetre compartir una identitat i un projecte educatiu, generar valors i pràctiques per a tota la comunitat i promoure la participació i el sentit de pertinença al territori. La fotografia que encapçala l'article n'és el testimoni.

Estem parlant de fer conscient l'alumnat del seu aprenentatge, que se senti res-

Ser un institut escola constitueix una oportunitat per coordinar-nos millor entre etapes, per desenvolupar projectes de qualitat i d'innovació, per generar confiança a les famílies i per afavorir el nostre sentit de pertinença i de participació

ponsable, important i orgullós del que fa, d'aprendre a aprendre. I també ens referim a uns professionals que persegueixen la qualitat des dels principis que han d'orientar la creació dels entorns d'aprenentatge (Dumont, Istance i Benavides, 2012).

La Milla de la Mina s'emmarca en el procés de millora contínua de l'acció pedagògica de l'Institut Escola del barri i té la voluntat d'establir metodologies més actives i connectades amb l'entorn i la realitat. L'objectiu és que l'alumnat sigui el protagonista a l'hora de gestionar i d'organitzar aquest esdeveniment, com també que assolixi competències significatives al mateix temps que fa una aportació a l'entorn.

Vam començar com a institut escola l'1 de setembre de 2016. Som un centre educatiu públic, de dues línies, on s'imparteixen els ensenyaments d'infantil, primària, secundària obligatòria i dos cicles formatius de grau mitjà (d'electricitat i de mecànica de vehicles automòbils i d'activitats comercials), i un futur cicle formatiu de grau superior de transport i logística.

Som institut escola

Som i funcionem com un únic centre, encara que estem en dos edificis separats per uns quatre-cents metres. Aquesta circumstància ens permet «ampliar el territori» a tot el barri, tenir més espai i fer-nos-hi més visibles i presents. Anem d'una banda a l'altra per realitzar reunions i visites, per muntar comissions, per dur a terme activitats compartides entre mestres i professorat, com també entre alumnes petits i grans. Així el barri deixa de ser un món a part, perquè som barri. Sempre estem oberts a l'entorn, d'aquesta manera esdevenim un espai on els nens i les nenes troben la calma, la tranquil·litat, on les mares són escoltades, on hi ha cabuda per a tothom.

Ser un institut escola constitueix una oportunitat per coordinar-nos millor entre etapes, per desenvolupar projectes de qualitat i d'innovació, per millorar el nostre funcionament, per generar confiança a les famílies i per afavorir el nostre sentit de pertinença i de participació (imatge 1).

El model d'institut escola ens ajuda a apropar les cultures de primària i secundària i



Imatge 1. Reunió amb entitats gitanes a l'Institut Escola la Mina

a avançar en el trànsit d'una etapa a l'altra. Constitueix una oportunitat per optimitzar el servei que oferim als nostres nois i noies, perquè aprenguin més i millor.

Ser institut escola ens permet millorar la participació i la implicació de l'alumnat com a agent actiu, fent que es generin «vincles i llaços intergeneracionals que minven l'impacte de la transició i que fan més fluïds els canvis de curs i d'etapa, alhora que generen sentiment de pertinença, de cohesió i de comunitat» (Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, 2012, p. 83).

El curs passat tota la comunitat educativa va ser convidada a participar en la tria d'una nova denominació per al centre.

Una gran majoria es va decantar per posar-li el nom històric del barri, la Mina, aquell que recorda la font d'aigua que hi havia ben a prop d'on som ara. Nom que reforça el sentit de pertinença al barri i que ens dona l'oportunitat, com a centre públic i com a institució escolar, de col·laborar a prestigiar-lo.

Tenim molt present que significa estar i ser al barri de la Mina, un barri de la perifèria, complex i d'exclusió social, la qual cosa condiciona l'èxit educatiu del nostre alumnat

Estar i ser al barri de la Mina

Tenim molt present que significa estar i ser al barri de la Mina, un barri de la perifèria, complex i d'exclusió social, la qual cosa condiciona l'èxit educatiu del nostre alumnat. Per això volem que la institució escolar sigui la palanca que, com diu la Llei d'Educació de Catalunya, faci possible la superació dels condicionants personals, socials, econòmics i culturals, que sigui la clau per superar les desigualtats (Preàmbul de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació) convertint l'Institut Escola en el nucli de la vida comunitària. Volem ser visibles al barri i al municipi, participar activament i fer «veure món» al nostre alumnat.

El nostre projecte educatiu contempla la dimensió social i educativa de l'aprenentatge. Ser a la Mina implica treballar la identitat (què significa ser gitano i gitano), contemplar les transicions vitals de les persones del barri, entendre què representa la institució escolar i generar vincles de confiança amb les famílies.

Fem visible la gitanitat (*romipén*) i treballam amb referents. D'aquesta manera som conscients i tenim presents els factors clau d'èxit en totes les nostres actuacions: la valoració, el suport i el compromís del professorat envers l'alumnat, el poder dels referents positius i el

suport familiar i l'acompanyament a les trajectòries acadèmiques (Abajo i Castrasco, 2004).

La jornada «Referents gitanes i gitano: per un futur d'èxit a la Mina», organitzada l'11 de juny de 2018 al pati de l'Institut, amb el Pla Integral del Poble Gitano, és una mostra del plantejament del projecte. Els articles «Estudiar ens fa més gitano» (*El Periódico*) i «Gitano que han trepitjat la Lluna» (*El Mundo*) descriuen l'essència de la jornada i expressen el que pretenem aconseguir (imatge 2).

A FONTS...

Educació 360

Acció comunitària

P



Antonio Moreno (El Mundo)

Imatge 2. Jornada «Referents gitanes i gitano: per un futur d'èxit a la Mina»

El nostre projecte

El nostre projecte i les nostres accions estan basats en les evidències de la recerca educativa. Per aprendre, visitem uns altres centres reconeguts per les seves bones pràctiques. Gaudim de la col·laboració de l'Administració educativa, l'Ajuntament, el Pla Educatiu del Barri de la Mina i la comunitat docent.

L'acompanyament de la Inspecció i de formadors i formadores ens han servit per planificar el canvi de manera sistemàtica, tot generant processos participatius, tenint en compte la veu de l'alumnat i de les famílies i avançant en la introducció de noves metodologies en tots els ensenyaments.

Amb l'objectiu de millorar l'èxit formatiu de tot l'alumnat i d'afavorir la cohesió social, hem dissenyat un pla estratègic en el qual han participat professorat, personal no docent, alumnat, famílies i agents externs. Aquest pla és el nostre projecte educatiu i inclou el plantejament institucional (missió, visió i valors), una diag-

Hem dissenyat un pla estratègic en el qual han participat professorat, personal no docent, alumnat, famílies i agents externs

nosi, uns objectius, unes estratègies per aconseguir-los i indicadors de progrés (Departament d'Educació, 2009). El pla estableix les grans línies estratègiques que aplicarem durant els propers quatre cursos, mitjançant un programa d'acti- tats per a cadascun.

El projecte del centre està alineat amb el Pla educatiu del barri. Compartim espais i recursos amb les entitats i les associacions, les activitats extraescolars hi estan integrades i participem activament en la vida comunitària tot implicant referents i famílies en la tasca educativa.

Pel que fa a l'entorn, la nostra missió diu el següent:

Treballem per obrir-nos i integrar-nos a l'entorn [...] Impulsem la projecció social del nostre alumnat i del Centre, i treballam en coordinació amb les entitats del barri per col·laborar en la seva cohesió social.

I la nostra visió és aquesta:

Aspirem a ser el centre educatiu públic de referència a Sant Adrià de Besòs pels seus projectes i metodologies innovadores i la seva oferta educativa completa de qualitat, i que destaquï per la implicació de les famílies [...] Volem ser un Centre que formi persones i que en un futur siguin referent i motor educatiu del barri. [...] Pretenem ser un Centre integrat i arrelat a l'entorn, que col·labora amb

agents, associacions i entitats per assegurar les condicions d'educabilitat, millorar la qualitat de l'aprenentatge i l'accés a les activitats complementàries i extraescolars.

Les línies estratègiques que ens permeten apropar-nos a la nostra visió pel que fa a la connexió amb l'entorn són les següents:

- > Generació d'expectatives positives envers l'aprenentatge i d'èxit.
- > Implicació de les famílies en els temps escolar i extraescolar.
- > Disseny i aplicació d'activitats extraescolars.
- > Col·laboració d'exalumnes.
- > Treball en xarxa amb l'entorn, cooperació en l'assegurament de les condicions d'educabilitat i participació en activitats.

Per aconseguir que totes aquestes estratègies vinculades a l'entorn i a la participació de la comunitat educativa siguin reals, cada curs dissenyem i apliquem activitats. Entre d'altres, hi trobem les següents:

- > Esmorzars saludables (educació infantil, col·laboració de la família).
- > «El protagonista de la setmana» (P3), «Mans creatives» (P4) i «Explicam» (P5). Participació de les famílies a les aules.
- > Dia de la Música (primària, referents del barri).
- > Tallers amb referents (sísè de primària).



Imatge 3. Torneig Lego League a la Universitat Politècnica de Catalunya. L'equip de l'Institut Escola La Mina amb l'entrenador Jacob Cortés i autoritats

- > Suport educatiu a l'aula (infantil i ESO, referents del Pla Integral).
- > «Aprenem ensenyant» (aula oberta d'ESO per a educació infantil).
- > Dia del Poble Gitano: activitats diverses per a tots els nivells formatius amb la implicació de famílies i persones del barri.
- > Projecte de caixes niu (ESO). Ajustament.
- > Programa Rossinyol. Mentoria ESO d'estudiants universitaris.
- > *L'alumnat de quart va a l'empresa* (projecte de diversificació curricular).
- > Activitats a la Universitat Politècnica de Catalunya (imatge 3).
- > Preparació del GESO per a famílies i exalumnes (Pla Integral).

En aquest context, una de les responsabilitats fonamentals de la direcció és que tots els professionals i les professionals aprenguin de manera contínua i construeixin i actuïn col·laborativament, tot millorant a partir del diàleg pedagògic i la reflexió, generant discurs educatiu, promovent espais d'autoavaluació i mobilitzant per transformar.

Els equips directius hem de ser el motor responsable de la innovació. Hem d'exercir un lideratge fora dels límits de l'escola (Pont, Nusche i Moorman, 2009), evitant l'aïllament, col·laborant amb l'entorn, augmentant l'aprenentatge professional, millorant mitjançant l'ajuda mútua i aconseguint alinear esforços pel benestar dels infants.

Projecte educatiu i entorn han d'estar necessàriament connectats, teixint complicitats, per avançar en la igualtat d'oportunitats a fi de transformar i millorar la societat. ■

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ABAUO, J.E.; CARRASCO, S. (2004): *Experiències y trayectorias de éxito escolar de gitanas y gitanos en España*. Madrid. CIDE. Instituto de la Mujer (Mujeres en la Educación, 4).

CONSELL SUPERIOR D'AVUVALUACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU (2012): *Els instituts escola: Aspectes organitzatius, curriculars i d'orientació*. Barcelona. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya (Documents).

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ (2007): *Guia per elaborar i aplicar un pla estratègic*. Barcelona. Generalitat de Catalunya.

«Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 5422 (16 juliol 2009).

PONT, B.; NUSCHE, D.; MOORMAN, H. (2009): *Mejorar el liderazgo escolar*. Volum 1. *Política y práctica*. OCDE.

BIBLIOGRAFIA

DUMONT, H.; ISTANCE, D.; BENAVIDES, F. (2012): *La naturaleza de l'aprenentatge: Utilitzar la recerca per inspirar la pràctica*. *Guia professional*. OCDE.

A FONOS...

Educació 360

Acció comunitària



AUTORA

Marta del Campo Casals

Institut Escola La Mina.
Sant Adrià de Besòs
(Barcelona)
mcanmp033@xtec.cat

Aquest article fou sol·licitat per Guix. ELEMENTS d'Acció Educativa el mes de maig de 2019 i acceptat el mes de juny de 2019 per ser-hi publicat.